

4-
+
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ.

Θεσ III, 4/1970

A'
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

20 Ιανουαρίου / 20 Φεβρουαρίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις). *Ανωχώριον*.....
(παλαιότερον ὄνομα: *Τεάχμα*...), Ἐπαρχίας *Φαρέζων*...
Νομοῦ *Λαρίσης*.....
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος *Θωμάς*.
Καραμάνος..... ἐπάγγελμα *Διδάσκαλος*.....
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις *Ανωχώρι - Φαρέζων*.....
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... *ἑπτὰ (7)*.....
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον *Χριστόδουλος Παπακωνσταντίνου*
.....
ἡλικία... *83*... γραμματικαὶ γνώσεις *Β'. Ἑλληνισμὸς*.....
..... τόπος καταγωγῆς *Ανωχώρι*.....
Φαρέζων.....
β) *Λημμένα Χ. Παπακωνσταντίνου τὸ γένος Κουτουβίου*.....

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ βοσκήν ποιμνίων ; *Μαυρόες καὶ Γκερένια*.....
.....
Ἐπὶ τῇ περιοχῇ αὗται χωρίζονται ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα ; *ἔναλλαξ καθεὶ χρόνου*.....
- 2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. *ἔξ. ξένου Τούρκου... μέτρι. τὸ 1908 καὶ μετὰ ἑλληνικοὺς γεωργοὺς*
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του ; ... *Ο πατέρας μοιράσκει τὴν περιουσίαν*.....
ἔξ. τὰ παιδιά πρὸ τοῦ θανάτου του.....

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; *Οἱ καὶ οἱ καὶ... ἀποθνήσκου... μέν... γεωργίαν... καὶ... κτηνοτροφίαν...*

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ... *Ναί...*

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων· ποιοὶ ἐργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους· ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; *Ἐργάζονταν οἱ μεσαιμάρηδες... μὲ ὀλόκληρον... οἱ μοναχὲς... οἱ μοναχοὶ...*

ὁ γαιοκτήμων... ἔδινε... ἐπὶ... καὶ... οἱ μεσαιμάρηδες... καὶ... οἱ μοναχοὶ...

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλήγοι, σέμπροι, μισακατόρες, σημιτά-κατόροι κλπ.). *Κολλήγοι* Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

Η. κοινωνικὴ, μὲν... δὲ... ἐπὶ... οἱ μεσαιμάρηδες... οἱ μοναχοὶ...

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβὴ των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ; *Ὁ μεσαιμάρης... οἱ μοναχοὶ...*

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάζαι· ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι· ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον· ἡμερομίσθιον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; *Ἐχρησιμοποιοῦντο... οἱ μεσαιμάρηδες... οἱ μοναχοὶ... οἱ μεσαιμάρηδες... οἱ μοναχοὶ...*

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δοῦλοι (ὑπηρέται) ἢ δοῦλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; *Οἱ δοῦλοι... οἱ μεσαιμάρηδες... οἱ μοναχοὶ...*

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπῆγαιναν δι' ἀνέυρεσιν ἐργασίας ; ... *Ναί... Ἐργάζονταν... οἱ μεσαιμάρηδες... οἱ μοναχοὶ...*

ἀφεντιμοῦ...

β) Ἐπῆγαιναν ἐποχικῶς· ὡς ἐργάται... *Ὁχι... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ;*

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλάμιας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...
με ζωϊκὴν κόπρον βοῶν καὶ αἰγοπροβάτων.

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ... Μετά τὸν πόλεμον 1940.

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ... Μετά 2000 1910.

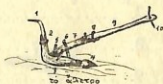
1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ἐκ τρυμυκίων σιδηρῶν μονόφτερα τὰ ὁποῖον ἐπαραμύθωντο ἐκ τοῦ Βόλου (Γκαθάνη) καὶ τὰ ἐπιμεύον αἱ χύφτοι (αἰδηράδες).

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

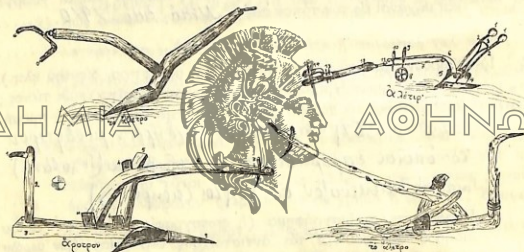

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) Μετά 2000 1945.

3) Μηχανὴ θερισμοῦ 2000 1936.

- 4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν)... 1926.....
 5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ ... 1926.....
 στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ
 παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον *Μόρις τοῖς ματεμεβάρον...*
πὸ ξυζάρερον... καὶ πὸ δρόμωνα...

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον
 σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκο-
 νιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶ-
 ται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς
 ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν
 ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.	6.	11.
2.	7.	12.
3.	8.	13.
4.	9.	14.
5.	10.	15.

(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν ἀνωτέρω ἀρίθμησην).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. — Ἰχνογραφήσατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Μό. ὕνι. ιωδ. ξυλίνου. ἀράτρου. διω. μὲν. μορφ. 8
 δια. κ. ν. ἀροτρίασιν. ἐξ. ν. τῶν. εἰδῶν. τῶν. χωραφιδῶν.

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;

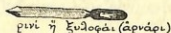
6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου ;

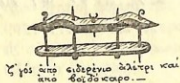
6. Η. το. κατασκευασμένη. ἐξ. ξύλου.

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).

Σκεπάρνι. πριόνι. Συμπλῆρι. (καπίδι). ἀρίδα.
 ξυλοφάι.

- 8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζεугάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται): βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... *Βάλια... καὶ... βοῦδια - τραδύνερον ἄροχα*
- β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν; ... *πᾶν... δύο ζῶα*
- 9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός; ... *Μέ... δύο... ζῶα... ἦτο ἀναγκαῖος... ὁ ζυγός*

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

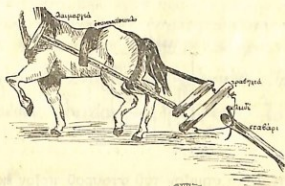
- 10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.
- 11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλοῦρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα; (Σχεδιάσατε αὐτόν).
- 12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου;
- Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον;

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

.....

.....

.....

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον); 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος); 2) γυναῖκα; 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας... τοῦ ὄργωμα... γίνεται... εἰς τὸν τόπον σας... εἰς τὸν τόπον σας... εἰς τὸν τόπον σας...

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε, εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν)

.....

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

.....

.....

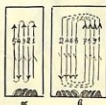
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μετ' ὅποιον τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
 ὁ γεωργὸς κατευθύνει τὰ ζευγμένα ζῶα μετ' ὅποιον τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
 τὸν... ὁ γεωργὸς... εἰς τὸν τόπον σας... εἰς τὸν τόπον σας... εἰς τὸν τόπον σας...

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι με ἀνοιγομένας αὐλακὰς (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

.....
.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

.....

Σημειώσατε μετὰ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορὰ καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσδράδες κ.λ.π.) ; *Ἡ σπορὰ καὶ ὄργωμά ἐγίνετο εἰς λωρίδας (εἰσπορές).*

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἡ σποριά) ; με αὐλακιάν ; *Ἡ σποριά ἐχωρίζετο με σιμάδια διπλῶν καὶ με αὐλακιάν.*

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορὰ τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον με σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῶται ἄροτρον ;

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων με τὸ ὕνι : καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ. *βαθιὰ*

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποῖαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. *Διὰ τὴν σπορὰν... των... δημητριακων... ἐγίνοντο... ἔνα... 3... δύο ὀργώματα... τὸ δεύτερον ὀργωμα... ὀνομαζόμενον... διαβόλισμα (διβόλισμα)... τὸ διακάτω... ἔλεχαν,*

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρανάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἐν... μόνον... ἔτος

- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν; *Δύο ὀργώματα*

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. *τὸ δισάκι* εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; ; *Καδὶ... καὶ... πλῆ... παροχρεῶ... καὶ... ζυγό... φάρμα...*

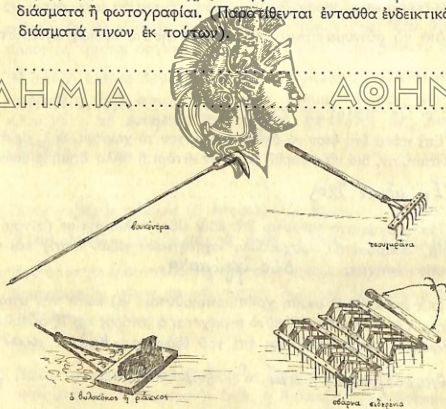
β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχὸν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὕνι κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἔλλειψοειδῇ σιδηρᾶν ράβδον, ἣ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; *Μ.έ. π.χ. . λευ. γε. η. η. η. (α. ζ. ι. α. η. η.) καί. μ.έ. π.χ. τ. ε. ι. α. η. η.*

2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); *ΝΑΙ*.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποὺ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματά τινων ἐκ τούτων).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. *Ἰδ. Γενετήρια, τὰ χωράφια πού ἦταν ἐπαρκῆ καὶ τὰ παρθεῖν. ἔτσι μὲν ἐπάρει.*

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως.

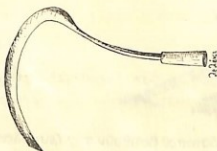
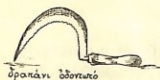
Β'. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.)

..Μ.Ε. τὰ θεμέλια καὶ μετὰ τὰ δρεπάνια.....

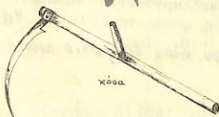

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

..Δὲν εἶναι ἐν χρήσει σήμερα.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ.....ΔΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μετὰ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων· (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). μετὰ καὶ...

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἤτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). ὀδοντωτή.....

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβή του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγχετο;.....

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) *οἱ γούρτοι*

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) *ὄχι*

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. *Εἰς τοὺς οὐρανούς*

2) Οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). *οἱ στάχυες ποὺ ἔμεναν ὀπίσθαι ἤσαν καλόσπασα*

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξιές, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; ... *οἱ ἴδιοι αἱ θερισταὶ τοποθετοῦν ... ὅς ἐδαφος ... καὶ σπύρια (χεριές) καὶ ὀμοχλατῆς) ... μάζευε αὐτὰς χεριές καὶ καὶ ἔδενε δερμάτια*

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα ; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)
οἱ χεριές ποὺ λαμβάν. τοποθετοῦν μετὰ χεῖρας ἀπὸ τοὺς ἴδιους μετὰ τὰ σπύρια πρὸς αὐτὰς δριγὰς αὐαὶ πρὸς αὐτὰς ἴδια κατεύθυνσιν

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
 λούνται ἀγκαλιές. δερμαῖα

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν ; ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποῖον ; ἑστέφου ἄνδρες
καὶ γυναῖκες ... ἐπαγγελματίαι θερισταί ἤρχοντα ...
ἀπὸ τὰ Γρεβενά καὶ Ἀναμάρινα Γκαλιῆς

2) Πώς ἡμείνοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοτὴν (ἐσκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ. (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν)

Οἱ ἐπαγγελματίαι θερισταί οἱ πλεόνοντες Γκαλιῆς ...
ἡμείνοντο ... πρὸς ἀργύρου ... τὸ μεροκάματο ... τοῦ ... ἔργου ...
ἐκ τῶν μισθῶν ... μετὰ φαγητοῦ

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ;

Ἦσαν ... νὰ μὴν τοῦ ... κατέβη ... ἢ μετὰ τοῦ ... κατὰ τὰς ...
πρώτας ... ἡμέρας ... ἔδεναν ... αὐτὴν ... μετὰ ... τὰς ... ζωνάρια ...
(ξίονα) ... καμπύρια ... ἀπὸ ... φαρδί ... ὑφάσμα ... φορούμενα ...
καὶ ... μυῖα ... μὲν ... ὅσοινα καὶ ἐπὶ τῇ ... αὐτῇ ...

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ;

Ῥυνήιδαν. πάντα. νά. ἀρχίβω. ν. τό. ἀθέρισμο. Δευτέρα, διὸν κυριαμὴ. τοῦ. ἤρχοντο. αἱ. ἰκοιῆδες. ἀπὸ. τὰ. Γρεθυναί.

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. *Ἐτραγουδοῦσαν. διὰ. φρεα*

Ἰφραούδια.

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένουν ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυροὺς ἢ ψάθας, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. *Ἐθιμον. λεζαίναν. τό. ἀθέρισμο. ἀφέναν. ἀθέρισμα*

μὰ. χυνία. τοῦ. περσικοῦ. καὶ. τὸν. ἀνόμεαν. Ἀράμο. τό. ἔθνηαν. γὰ. νά. φησάν. τὰ. εἰσπρά. τοῦ. ὅπως. ἔθνηαν. τό. ἀθέρισμα. παραδύοσαν. αἱ. τό. ἔθνηαν. αἱ. δράμοι. μὲ. τίς. νερά. ἔθνη. καὶ. ἔθνη. δέν. τοῦ. περσικῶν. αἱ. παρό. ἔθνη. ἔθνη. τό. χρόνος. καὶ. δέν. ἀθνηαίνον.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

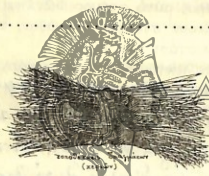
- 1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυες εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

τό. δεμάτιασμα. ἐγίνετο. ἀμέσως. ἀπὸ. τοῦ. περσικῶν. ἔθνη. καὶ. τοῦ. καποχιδέ.

- 2) Πῶς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὥς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Τὰ δεμάτιασμα ἐγίνετο ἀπὸ τοῦ περιμενεῖς...
καὶ τοὺς μπαχαλαῖς καὶ ἔδνοντο μὲ τὴν ἴδιαν...
μαχαμὰ τοῦ εὐταριῶδ. Χρησιμοποιοῦσαν καὶ
ἓνα ἔργαλειο τὸ Κλειτσιανίμο.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἴδιαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ;

Τὰ εὐγεμένωναν... εἰς ἓνα μέρος τοῦ ἀγροῦ.....
ἔκειτο ἐτοποθετοῦντο μὲ τὴν εὐρά καὶ τὰ δάχρυα.
θόρεσαν εἰς πρὸς τὴν μὴ μακρύνοντι... τὸ σωρὸ
αὐτὸ... ὠρύμασον... τειρῆναι.....

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ἡ σπορά ἢ τὸ φύτευμα αὐτῆς.....

.....
.....
.....

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι ; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἀρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

.....
.....
.....

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρά-χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ.....

.....
.....
.....
.....

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ἄ.).....

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

.....
.....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο ; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

.....

.....

Γ' ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλώνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ θέρους ἐκμετρῶναι
τὰ δεμάτια εἰς ἀλώνια πρὸς ἐρίσκειαν
μονὰ εἰς χωρίο

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλώνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται : θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σωρόν ; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως ;

Ὁ χώρος ὅπου ἐκμετρῶναι τὰ δεμάτια
λέγονται ἀλώνια καὶ ὁ εὐρὺς πλῆθος θεμωνιά

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμόν τῶν δημητριακῶν ; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι ;

Ἐπῆρχεν ἀνέκαθεν ἀλώνι διὰ τὸν ἀλώνισμον.

- 4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμού, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου ; Εἰς ποίαν θέσιν ; Ἐξω ἀπὸ τὸν χωρίο εἰς μερία, ...

(περιφέρειαι)

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ; ἔαν τοῦτο ἀνήκει εἰς πολλές οἰκογενεάς, πῶς γίνεται ἡ χρησὶς του, δηλ. με ποίαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

Ἰ. ἀλόνι . ἀνήκει . εἰς . μίαν . μόνον . οἰκογένειαν

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; Ἀρξίζει αἰς

10. τοῦ . Αἰωνίου . καὶ . τελειώνει . τὸν . ἔρως . 20-25 .

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματάλωνα (με δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνα (με δάπεδον ἐστρωμένον με πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχεδίασμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

Ἰ. ἀλόνι . ἦτα . χωματάλωνα . καὶ . πρόχειρο

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνα)· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρχει, με πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν καὶ ἀχύρων).....

Δ. ἁπλοῦ . εὐεπίστατο . καὶ . ὑγιεινὸν

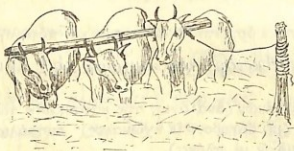
ἀχρυσάριον . καὶ . ζυμαριῶν

- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνισμοῦ γίνεται ὠριμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ;

Ζυνήδωρ . τὰς . ἀπογευματινὰς . ἑσπας . 17 . Κυριακῆς .

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἅπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοπο-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλαχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώ-
νιοῦ ὄντος στῦλος, ὅπου δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς
στρούλουρας, δοκάνη, βουκάνη κ.ά.) ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλώνο-
στῦλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειές,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμὸν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλώνιοῦ. Τὰ ἀλώνιζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειρὰν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειές περὶ τὸν
λαιμὸν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

- γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμοῦ διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἂν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουλκιάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἦλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων;

Παρατήρησα ν. δ. ἀλωνίζετο μετ' δουλκιάνα πν.
ὁποῖαν ἐκέρναν... δύο κέδρα... ἢ δύο ὄπλοχα, ἀφ' οὗ
πρῶτα... καὶ πακοῦσαν... ἔλθα...

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ τὴν ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ;

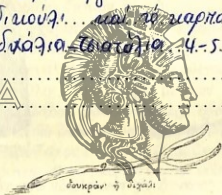
ἤρπυζε. πόνα. πῆν. μῆν. πρωτὴν καὶ δευτέραν.
πῆν. 2^{ην} βραδυνὴν.

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὁποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Ἰά. ἄλγα. ἐργαλεῖα κατὰ τὴν. ἀγωνισμὸν.
Ἰδαν. τὸ. διμούρι. καὶ τὸ καρποτό. (ξύλινον...
μέ. ποτὰ. δασύα. τοιαύτη. 4-5.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

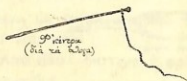
- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὁποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
πους στάχους ;

κατὰ. τὴν. διάρκειαν. τοῦ. ἀγωνισμοῦ.
ὁ. γεωργός. μέ. τὸ. καρποτό. μάζευε. τοὺς. σιμάρους.
σταχέας. καὶ. τὰ. ἔριπνε. μέσα. γιὰ. νὰ. ἀλωνισθῶν.

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβεργα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζῶων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ της ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα).

κατὰ. τὴν. ἀλωνισμὸν. ἦτο. εἰδικὴ. βουκέντρια.
ἡ. γεγομένη. ἀσίστη. ἢ. φ' κέντρα.

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἄλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἄλωνιου. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .. στρώβη... πρῶνι... ἢ... πρῶτο
στῶμα.....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἄλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)
λαμνιά.....

- 17) Ποιοὶ ἄλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς μὲ ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἄλωνιστοὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ: βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἄλωνιστοὶ καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχαν βοδία ἢ αἰαγά καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἄλωνισμόν.....

Ἀλώνιζε... ὁ ἴδιος γεωργὸς μὲ τὰ ἰδικὰ του ζῶα
καὶ... ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι ἄλωναί... ἄλωνιστοὶ... πού
εἶχαν ἰδικὰ των βοδία... ἢ αἰαγά καὶ ἀνελάμβανον
τὸν ἄλωνισμόν καὶ ἔχονταν ἄλωνιστοὶ...

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου μὲ ζῶα καὶ μὲ ἄλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχυν· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν μὲ χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ μὲ ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

μὲ τὰ... ξιράδια... κοπάνισαν τὸ προσιώνισμα
ἢ καὶ ποτὲς φορὲς αὐτὸ πού κρατῶσαν γιὰ εἰσάρα.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ;
Ὁ κόπανος αὐτός ὠνομάζετο... ξιράδι καὶ...
κατεσκευάζετο ἀπὸ φτερία... ἢ καυζοπίδι.....

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου.
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθιδῶν κλπ.). *ὅ... κοπάνισμα... ἐγένετο...
 εἰς τὸν αὐλὴν... φακῆς, ρεβιθιδῶν, φακῆς...*

κοπάνος στρογγυλός

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα
 μικροῦ σιτοῦ δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τρῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; *ὅ... κοπάνισμα... ἐγένετο... μόνον...
 ὑπὸ τῶν μελῶν... τῆς οἰκογενείας, καὶ ὑπὸ...
 τῶν συγγενῶν...*

- 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα.
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καὶ εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

τὸ κοπάνισμα ἀπέλεγε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν
ἐπύρων.....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐὰν ναί, ποῖα ;
Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας.
Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

β'. Λίχνισμα

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ..... λειῶμα ἢ σιρῶμα

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. (Ὁ. Γεωργ. ποδ. .

Θειώματος... γίνονται ἐκίμενες καὶ ὀνομάζονται...
θαμνί'.....
.....
.....

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχθυογραφήσατε τοῦτο.....

Ὁ ἀνέμισμα... γίνονται μὲ τὸ καρποζόν.....
.....
.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει)· ἄνδρος, γυναῖκα· εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

Κατὰ τὸ γένεσμα μόνον γ' ἄνδρες γίνονται μίρας.....
.....
.....

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ· (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεῦτερον ἀλῶνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῶων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ὁ... τοιγὰ τεμάχια παιγνῶν... ὀνομάζονται κότσια...
Ὁ περιέμῳ... γίνονται μὲ τὸ δριμόνι.....
.....
.....

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς τῶν ζῶων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλῶνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλῶνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο

.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμείναντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ;.....

ζο... ἀποχωρισμοῦ... καὶ ἡ διαλογή... τοῦ καρποῦ...
 ἀπὸ τοῦ... χονδρὰ... ἄχυρα (κόμματα)... γίνονται... μὲ...
 τοῦ δριμνίου.....

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

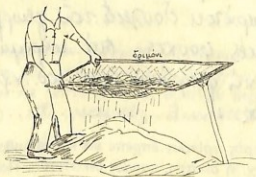
ΑΘΗΝΩΝ

κοσκίνο πάλαιο δριμνίσματος

κόμπος ἢ ἀριστερός

δριμόνι

νων μὲ ὁπὰς διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μὲ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δριμόνι, δοριμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

χωρητικότητα του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). *τὸ μέγεθος ἔκαρε*
ὁ μετρητής μετὰ τοὺς βύθια ἢ βεδοῦρες (10 περίπου δυάδες
ἑκατόμ. βεδοῦροι). πρῶτα ἔδινε τὸ δειγμάκιον μετὰ τὸ εἶσθαι
καὶ κατόπιν τὰ μετράσων μετὰ τὸν ἀφ' ἑνὸς. Στόματι πύλωνων
τὸν πατὰ τὸ δειγμάκιον, ὡς κομπούριαντ' ἐν διατρώ, τὸ γόγγο
τὸ μαρμαίκεμα

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἁλώνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν)

.....

.....

.....

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) . *Ὁ... μετὰς... ἀποθηκεύετο ἐν τῷ εἴδει*

.....

.....

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἀχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ὅ. ἄνυρο. περεφ' ἔρετο. εἰ).....
 ῥόν. ἄνυρῶνα.....

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογία τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυν ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ...

Γιὰ. κα. ἀκουήν. καλότερο. ἐκέρ. ῥό. γεγόμενα. ...
 μαδαροσκόρι. διόχε. κού. σάχυν. ἔνα. ἔνα.
 καί. ῥό. σινυπαχόν. ρέ. ῥά. θιράδιοι. ἢ. ζύζα.

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογία τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

μετὰ. ῥόν. γεγεμῶ. τοῦ. μου. κατήμα. (μεγαλῶ)
 πῶν. θαραίων. δῶ. ἔσπον. ἔα. χε. κένι. καί. ῥό. ἔρα. κεν.
 σὺ. χά. ἡ. νο.

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς τοῦ φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; ἡ. πλεῖν. αὐτή.
 γιγόναν. ... χενοδια. ῥό. καί. ῥόν. ἔ. κα. ἄν. αὐτὸ. θυμε. ...
 νι. ἐς. γιὰ. νά. μὴν. καί. ῥον. ἀπὸ. καυό. μόν.

Δ'. ΕΘΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

2) Πῶς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανὸς κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν· παιδιά, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; Ἄν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, εὐχῆς, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λου-
λουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα
τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

... β.χ.ι.

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Κληρώμ. Θεωρ. III, 4 / 1970

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΣΕΙΣ
ΚΑΙ
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ
Ἀπὸ σχεδ. Θ. Καραμάνου.

[Α' μέρος]

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

χειροπρίονο

πρίονι

πελέκα

ροκάνι

Ξυλοχάι

Ξυμηλάρι

Σφυρί

Κοπίδι

Σάβανος

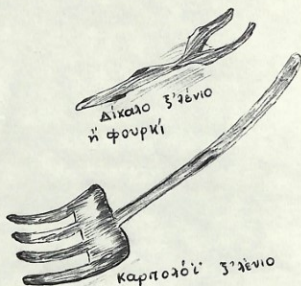
Αρμάρι

Σπίδα

ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Τὰ ἀνωτέρω ἔργαεῖα ἀπαραίτητα διὰ τὴν
τεξεργασίαν τοῦ ξύλου, πού χρθεῖμεν
διὰ τὴν κατασκευὴν ἢ διόρθωσιν τοῦ
ξύλου καὶ τοῦ ξυλοῦ, βρίσκονταν
ὅλα τὰ γεωργικὰ ἐπίτια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

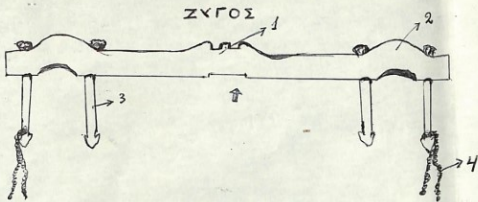
κόπανος

κόπανος για το προίματίνι

Λιράδια
(ή δικάβαλλο)

Ζυγός

1. Σταυροθούρι
2. Αματαιά
3. Ζεύγες
4. Ζευτήρες

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΞΥΛΑΛΕΤΡΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

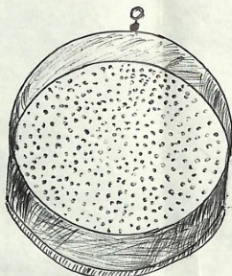
Ξυλάτερο

1. Σταθάρ
2. Ιπάδα
3. Χειρολάβα
4. Δέντρις
5. Αγκί
6. Ούρα
7. Ιψηρά
8. Φτερά
9. Κοντούρ

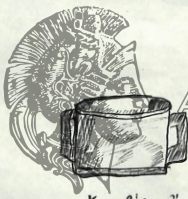
Κόβκινο

κοδροδερόνα

πνσίκι (μπεό κουβίτι)

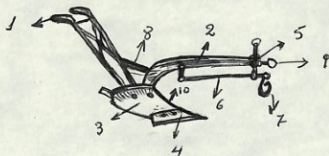

Κουβέτι ή κούτζος

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

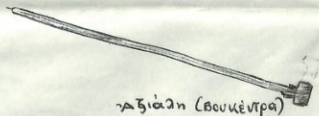
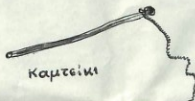
ΑΛΕΤΡΙ

- 1 χειρολάβα
- 2 Σταβά
- 3 Παράβολο
- 4 ανι
- 5 Σταυροί
- 6 Τειβέσα
- 7 Γάντζος
- 8 Γκέμ'
- 9 Σφυχτήρα
- 10 Βάση.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΥΛΗΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

[Ἀπό τῆς προετοιμασίας τῆς ἐπορᾶς,
μέχρι ἀλωνιεύου, διποθηκείας καὶ τοῦ τρύχου]
Ἀπό Θωμᾶ Καραμάνου.

Β'
ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Συλλογή ύλης λαογραφικού περιεχομένου,
από της προετοιμασίας της εποράς, μέχρι το δάκ-
νισμὸν - αποδημιεύσεως καὶ τοῦ τρύγου

Α' Προετοιμασία καὶ επορά Δημητριακῶν.

Εἰς ἀπόστασιν πέντε περίπου χιλιόμετρων δυ-
 τικῶς τῆς πόλεως φρασεῖων εὐρίσκεται ἕνας μικρὸς κοινο-
 τισμὸς τῆς Κοινότητος Κασχωρίου τὸ Λιχωῖρι μὲ 320 ψυχές.

Οἱ κάτοικοι του, ὅσοι τοὺς γεωργοὶ ἀποτοῦνταν πρὸ
 τοῦ 1920 κυρίως μὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν Δημητριακῶν.

Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940-41 καλλιερχοὺν ευχαρόνως
 καὶ βαμβάκι. Σελ. 2, φῶτ. ΑΒ1

Παλιότερα ἐπὶς ἀρχὴς τοῦ Αἰ-Δημήτρι μὲ τὶς πρῶ-
 τες βροχὲς ἔπερναν τὰ χράσδια τοὺς, πού τότε ἀπα-
 ραίτεια ἦταν γιὰ τὰ σφακτὰ τοὺς, ἄρχοντε τὰ χωράφια
 ὁ γεωργὸς καὶ ἔπερνε ἐπὶς κηποὺς τὰ ἀπαραιτήτα
 λαχανικά που εἴμερα ἐπὶς τὰ ἐλπίεις. *Αντικ. Δυν. φ. ΑΒ1 ;*

Απὸ τὸ καλοκαίρι ἐστράζαν τὸ διατεχτὸ ἐπὶρου σταριού,
 ῥώμης, κριθαριοῦ καὶ ἄλλων Δημητριακῶν πού δάεπερνε
 τὸ φινόπυρο. Ἔβαζε τὸ διατεχτὸ αὐτὸ ἐπὶρου ἐπὶς μεγάρες
 κάδες, ἐπὶς κοφίνες καὶ τὸ φύταγε μέχρι νάρθη ἢ επορά
 καὶ νὰ τὸ βουτήσῃ ἐπὶ χαλαρόπετρα.

Ὁ γεωργὸς εἰτοίμαζε τὰ εἴνεργα γιὰ τὴν επορά ἢ τὰ πι-
 χαννε ἐπὶ γύφτο, ὁ ὁποῖος βρέιμονταν ἐπὶ πόδι καὶ μέρα
 νύχτα σφυρομπούεε τὰ ὕνια καὶ διώρδωνε τὰ ἀλέτρια
 καὶ τὶς βάρνες. Μὲ τὶς πρῶτες βροχὲς τοῦ Παχνισιῖ
 (Νοέμβρι) ἄρχιζε ἡ επορά. Κάδε πρῶτὶ καὶ πρὶν ἀκόμη
 χαράσῃ, οἱ γεωργοὶ δειμνοῦσαν γιὰ τὴν δουλειά, γεμάτοι
 χαρά καὶ ἑνθουσιασμό. Σωστό πανηγύρι τῶν χωραφίων
 ἦταν ἡ ἐποχή τῆς εποράς. Ὅπου αἱ ἄν ἔπευτε τὸ μάτι σου

εἰς ἀπέραντη πεδιάδα τῶν φαρμάκων, δ' ἀγνοοῦντες τὸ εὐο-
πιζόμενο μελισσοκόμῳ τῶν γεωργῶν εἰς ἄγρια ἔργασία τῆς ἐπορᾶς.

Ἔδω ὁ γέρο - παππούς μετ' ἐπὶ εὐφῇ πείρα τῆς ζωῆς, με-
τὰ καὶ ἐπίσημα εἴματα φούκτιασε ἀπ' τὸ βακκούλι του
τὸ ἐπόρο καὶ τὸν ἐκόρπαγε ἐὼς ὀργωμένο χωράφι τόσο τεχνι-
κὰ, πού, ἂν κοίταζες εἰς τὸ κῶμα, δάξαι πὺς ἔβαζε
μετ' ὑπομονή ἕνα ἕνα ἐπυρί ἐπὶ θέσιν του. Παρέκει
ὁ ἀταλολογούμενος ἡλιοκαμένος Τεχνολόγος Πατούδης, θεοπύ-
λῳ μὴ μποροῦσε τὸ ξ' γάλατρο, πού τὸ ἐάρος του ἔκανε
τὰ βόδια ν' ἀγκομαχοῦν. Σ' ἕν' ἄλλο χωράφι ἔβλεπε
δευαπεντάχρονο παιδί νὰ ἐβαρύνῃ τὸ χωράφι πούχε
ὀργώσῃ χθὲς ὁ πατέρας του.

Ἡ δουτεία αὕτη κρατοῦσε ἐξομαζέως ὁλοήμερες, καὶ
συνεχίζονταν μετ' τὸν ἴδιον ἐνδουσιασμό μετὰ τὸ τέλος τῆς
ἐπορᾶς. Οἱ νοικοκυρὲς καὶ ἐκεῖνες ἀνάστατοι ἐτοίμαζαν
τὸ ἐπόρο, τὸ φαγνιτὸ, ἄρμεγαν τίς γελάσει, καὶ παχύναν
τὰ βόδια. Τὸν πρῶτο ἐπόρο πού δάσσελνε ἡ νοικοκυρά
μετ' τὸ γιανοπαίδι εἰς τὸ χωράφι, ἔβαζε μέσα εἰς τὸ βακκί πούχε
τὸ ἐπόρο καὶ ἕνα μεγάλο ρόδι, γιὰ νὰ καρπύσῃ τὸ ἐπάρ.
Τοῦτο φύλαγε ἡ γριά μάννα τοῦ ἐπιτιοῦ εἰς τὸ ἐπτοῦκι.

Κατὰ τὴν ὥρα πού τὸ ἔβαζε μέσα εἰς τὸ ἐπόρο, ἔλεγε:

«Ὁρα ἐπόρια ἔχ' τοῦ ρόδου

Τόσα ἐπόρια νὰ φκιάσῃ

Κι τοῦ ἐπάρ'.

Κι θεὸν μεγάλους εἶνι ἡ ἐπόρους,

Ἄλλον τόσον νὰ γινῇ

τοῦ ἐπυρί ἀπ' τοῦ ἐπάρ'.

Κατὰ τὸ πρῶτο γεῦμα τῆς ἐπορᾶς, εἰς τὸ χωράφι ὁ γεωργός
γιά γυναικὶ ἔτρωγε τὴν «χάσκια» κοντούρα πούσελνε
ἡ νοικοκυρά καὶ κοτόπουλο πιλάφι. Πρὶν αὐτοῦ

καθίστην ὁ ζευγογάτω γιὰ τὸ μεσημεριάτικο φαγητό, παίρνει τὴ «κάσκια κουλούρα» καὶ τὴν κόβει πᾶν ὡς τὸ ζυγὸ σταυρωειδῶς. Δίνει πρῶτα νὰ φάη τὸ ζευγάρι (βόδια) μὴ μεγάλη μπουκιά ἀπὸ τὴ κάσκια κουλούρα, καὶ ὕστερα κόβεται ὁ ἴδιος νὰ φάη τὸ κοτσόπουλο μὲ τὸ πιλάφι. Καὶ τὸ πανηγύρι τῶν χωραφίων συνεχίζεται, ὥστε νὰ ἐκτενιάσῃ, γιὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἄλλη μέρα.

Ὁ γεωργὸς ἀκούρατος μὲ τὰ βαρισιμίνητα βόδια συνεχίζει τὴ ἐπορὰ γιὰ πολλὰς ἀκόμη βδομάδες, αὐτακίνητος καὶ βαρύνοντας τὴν εὐλογημένη μάννα γῆ.

Οἱ προσευχὲς καὶ οἱ παρακλήσεις δὲν παραλείπουν ἀπὸ τοὺς γεωργοὺς.

Κατὰ τὴ μεσοπαρίτη, εἰς 21 τοῦ Χαμένου, γιορτῇ τὰ εἰσόδια τῆς Θεοτόκου, ὅλα τὰ ἐπίτια στὸ κυριό ἔβρασαν καλαμπόκι, ἀφοῦ ἔβαλαν μέσα ἀπ' ὅλα τὰ χυμῶτα καὶ τὸ ἔτριψαν τὴν μέρα αὕτη, ἀφοῦ πρῶτα ἔδιναν στὰ βόδια.

Αὐτὸ γίνονταν γιὰ νὰ εἶναι χερμάτο τὸ ἀμπάρι μὲ τὶς κοφίνες ἀπὸ τὶς νέες βολιές. Ἐπὶ πλεον πῆγαιναν ἐστὰρ στὴν ἑμιστηρία τὸ διάβαζαν καὶ τὸ ἔδιναν στὰ βόδια.

Παλιότερα ἀνήμερα τῆς γιορτῆς τοῦ Ἀγίου Ἀνδρέα) κάθε γεωργὸς ἔβαζε μὲ ἀσιάνη (βουκέντρα), σὺν ὅποια ἔδεκε μὲ λαμπάδα ἀνομένη, στὴν στέγη τοῦ σπιτοῦ, ἢ σὲ κάποιο ψηλότερο μέρος, γιὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ παντοῦ. Τὴν ὥρα πού ὕψωνε τὴν ἀσιάνη (βουκέντρα) μὲ τὴ λαμπάδα ἔλεγε:

Ἀντριάς ἀντρέεισαι καὶ μέρα μεγαλύνει
 ἴσα μὲ τὴν ἀσιάν' νὰ γίνου,
 καὶ νὰ θερμύουν τὰ βάρια,
 γιὰ νὰ χερμάσουν τ' ἀμπάρια κι κοφίνες.

«Όταν τελείωνε ἡ ἐπορά, ἡ νοικοκυρά ἔφαγε τὸν
 θρεμένο κόκκορα, καὶ ζύωνε τὸ κάσκο ψυμί, γιὰ νὰ
 χορτάσουν τὸ ἐχέλασμα τῆς ἐπορᾶς. Τὸ δειπνο ἔφαγε
 τὸν κοκκομάδε καὶ μοίραζε ἐπὶ χετονιά καὶ τοῦ ευχε-
 νεῖς. Μ' αὐτὸ ἔτεχε, οὐκ ἢ νῆα βοδεῶ δὲ χερσίαν τῶ
 ἀμυδάρια μὲ τὴς κοφίνες, καὶ δὲ ἔχῃ περίεσμα, γιὰ
 νὰ δανεῖται καὶ τοῦ ἀίλου.

Ποτὺ παλιότερα καὶ σπάνια εἴμερα, τὴν παραμονὴν
 τῶν χριστουγέννων, οἱ χυναῖες πύχαινον ἐπὶ ποταμί
 κωνὰ σὺ μύτο, καὶ ἐκεῖ ἔπλυναν τὰ μπομπόγια
 σαπάρη σαράνια νερά. καὶ τὴς σαράνια φορὲς ἔτεχαν
 τὰ ἄγια.

«Ὅπως τρέχ' τοῦ νιρὸ εἰς αὐτὰν»
 «ἔτε' νὰ τρέχ' καὶ τοῦ βιό μ'»

Β' Θέρος

Συντὶ πανηγυρί ἦσαν ἡ ἐποχή τοῦ θεριμοῦ (ὁ θέρους)

οἱ κάτοικοι ἄνδρες, ^{Σεβ.} χυναῖες, κορίτσια καὶ παιδιὰ, μὲ
 τὸ χυνοκάραγμα ξεκινούσαν γιὰ τὸ θέρο. Σ' ὅλο τὸ δρόμο
 γέλοια καὶ τραγούδια ἀκούγονταν ἀπὸ τὴς μεγάλης παρῆς
 τῶν θερισιάδων. «Όταν ^{Σεβ.} ἔφταναν εἰς κοράφι ^{Σεβ.} ἔκαναν τὸ
 σιαυρὸ τους ^{Σεβ.} κάθαιναν τὴς θέεις καὶ ἄρχιζαν. Οἱ θέεις
 τοὺς καθωρίσθαι ὡς ἔξῃ: οἱ γονεῖς εἰς ἄμην τοῦ ἔργου,
 γιὰ νὰ μαθεύουν τὸν καρπὸ, ὅπως γένε, εἰς μέσον οἱ
 νύφες καὶ τὰ κορίτσια, καὶ τὰ ἀγόρια ^{Σεβ.} ἔκοβαν τὸν ἔργο.

Χράπα - χροπα, χράπα - χροπα ἀκούονταν τὰ
 δρεπάνια, πού μὲ δύναμη καὶ τέχνη, τὰ στιβαρά
 χέρια τῶν ἡλιοκαμένων θερισιάδων, μάτεναν τὰ
 μεσσημένα βαριά σάχνα χερές - χερές, γιὰ νὰ τὰ κόνουν
 ἀρμότερα δερμάτια.

Τὰ κοκκομαρμένα ἀσεία, τὰ χέλια καὶ τὰ τραγούδια

Έδωκαν και έπαιρναν, ανάτοχα με το ρυθμό και τη μουσική του θεριεμού, ενώ ο τίβας τους εμπόδιζε να αναπνεύσουν και ο ιδρώτας τους έλουσε πατόμαρξα.

Σελ. 15, σφ. 2. Βχ5
Τόν ανυπόφορο τίβα, και τον πόθο για λίγο δροσερό αέρακι, μάς το φανερώνει το παραπάτω 'τραχούδι', πούτρεχαν οι δερτιάδες τ'ο έρα που φύσαγε.

1. Τράβα αέρα δροσερέ.

Τράβα αέρα δροσερέ κι αέρα μου δροσάτζε,
νά μάς δροσίεις 'κά παιδιά τόν Τότση τόν καιμένο,
πού ροβότ'αι κακαμαγκοί, κακαμαγκοί στον κάμπο,
δίχως νερό, δίχως ψωμί, δίχως αφέντη ανήμα.

2. Γαρούφω ξεσκύνιζε

Γαρούφω ξεσκύνιζε στ' αέρο για να π'άνη.
φρεϊάνει χεϊρές ε'άν πρόβατα, δερμάτια ε'άν κ'ράφια,
και στ' όματι α'αυόρ'ιζε λίγο να σαποδέμει,
και η μ'άννα της τ'ον έτρεξε, κι η μ'άννα της τ' έτρεξε.

- Γαρούφω ε'έ πονάει η μ'έση και κ'άδ'ιες να σαποδέμει,
- μ'άννα ούτε η μ'έση με πονεί, ούτε το κορμί με ε'φ'εί,
- μον' είναι πόννοι απ'τό παιδί και δ'έλω να το κ'άνω.
- Γαρούφω μ' τι παλάβωδες, κι'ό νοός σου, τί σ'αυ'όθι;
- Α'υτό πού ε'ού τ'έω μ'άννα μου, είναι η α'λήθεια.

Με τόν 'ίδιο ρυθμό, συνεχίζοναν ο θεριεμός μέχρι το τέλος.

Σελ. 15, σφ. 2. Βχ6
(Στο τελευταίο κομμάτι, ο νοικοκύρης του επιτιμ'ό β'ει ε'έ μ'έ γωνιά, άφ'ινε α'έριστο μ'ά φωτιά ε'άρι το τ'εχόμενο "Αράκο".)

Μετά τ'ών τελευταία τους δρεπανιά, οι θεριεμάδες, έ'ρριχναν τα δρεπανιά προς 'κά πίσω. Άν πακά το πέταγμα το δρεπανι έ'πεφτε, όπως δ'έριξε, τ'έχαν π'ά δ'ά δ'όδε πολλά χρόνια, και δ'ά δ'έριξε πολλά κ'ράφια. Άν κ'αφ'ωνόζαν δ'ά ήσαν όλη η χρονιά γερός. Άν έ'πεφτε άναποδα, δ'έν δ'ά δ'έριξε τ'όν όλη χρονιά. Άν έ'χανε

νά είναι από ανύπαρρο κορίτσι, μέσα στο χρόνο θα παντρεύονται.

Μαζί το πέλαγμα των δρεπανιών α' δεριδάδες κύνησαν το αφεντικό που επίτηδες θρίσκιονταν επί μέση του χωραφιού, και έμαθαν χειρονομίες πάνω του και ζητούσαν φιλοδώρημα. Αν το αφεντικό ή ο νοικοκύρης πατέρας δεν έταξε, δεν τον άφηναν να φύγει.

Την ώρα που κύνησαν τον νοικοκύρη τραχούδαξαν το τραγούδι:

Γιάννος ο τραχουδιστής

Γιάννος ο τραχουδιστής, ο Γιάννος ο γεβέντης,

Στο δρόμο που επήγαν, ψηλά έτραχουδοδε.

Τη δράκαινα εξύπνησε που ήσανε γελώνα.

Κι ο Δράκος πέρα απόθε και δέχ' να τον ενοτώσει.

- Άφες με Δράκε μου, τριών μερών ζωή δέ να έχω,
να πάω να ξενιτευτώ, να πάρω και καλή μου.

- Κι ο Δράκος εάν ε' άκουσε, άμέσως άλλαξε γνώμη.

Γ' Τρύχος

Η εποχή του τρύχου παρουσίαζε μία ξεχωριστή θέση της ζωής του χωριού, που έμοιαζε με ποταμήρινη φύση, παντού, ο' όποιους τους δρόμους του χωριού δεν άκουγε κανείς τίποτε άλλο, από των έτοιμασία του τρύχου. Ένας διώρωνε τα πατινέρια (μάδες μεγάλες), άλλος τα χαλίκια (κόφες), άλλος καθάριζε τα βαρέλια και οι βαρέλδες τα διώρωναν. Άλλος κανόνιζε τα κλαδευτήρια, και άλλος άνοιγε τον άραχτά με δίχτυ και σαπάνι.

Στα άμπελα δεν άκουγες τίποτε άλλο, όλη τη μέρα, παρά ρωνές χαρούμενες, τραγούδια, γέλια, θόρυβο. Παιδιά βαβίζανε ή άνοιχτή καρδιά.

Οι τρυχητές, άνδρες και γυναίκες, χέροι και νέες

μ' ὅλη τὴν κούραση τῆς δουλειᾶς, καὶ εἰς νὰ μὴ
ἐκέρκονταν τίποτε ἄλλο, πετοῦσαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλο
τὸ κοντροφτειαχμένα τους ἀετὶα καὶ ἐκὀρπιζαν παντοῦ
τὸ χέλιο καὶ τὴν χαρὰ.

Ἐνῶ κοντολοῦσαν σαφύγια περνώντας ἀπὸ τίς κη-
ματόβεργες πού ἦσαν φορτωμένες ἀπὸ εἰσβατιανά,
βεντσά, σταυρωτά, ροδίτες, μοσχάτα, ὅλα γλυκύτατα καὶ
τὰ πύκνυναν εἰς πατινίρια, ἀλλήλοπεράζοντας, χόρευαν,
φίωναζαν εἰς νὰ ἤδελαν νὰ χαιρετίσουν τὸ καινούργιο
πράδι, πού εἶ ἴμο καιρὸ δῶρονταν.

Μὰ καὶ τὰ νέα παλινάρια, μὲ καθαροποιημένα
πόδια πατοῦσαν τὰ σαφύγια εἰς πατινίρια, πλάτες, πλάτες, πλάτες
φαίνονταν εἰς νὰ χόρευαν ἕνα μαρμάτενο χορὸ ἔχοντας
(ὡς κατὰ πρᾶξιν καὶ τοῦ χρόνου), ἐνῶ ὁ κόκκινος μοῦστος
ἔτρεχε ἀπὸ τὰ πατινίρια εἰς τὸ μέγαλτον κάδου.

[Θωμᾶς Αἰδ. Καραβάνος διδάσκαλος Ἀνωτέρου
φαρμάτων, ἡ ἐπιτομή αὐτὴ ἐγένετο ἀπὸ τῆς 20^{ης}
Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 20^{ης} φεβρουαρίου 1970]